

ABONNEMENTS

Indochine Union postale
On an... 8.00 On an... 10.00
Six mois... 5.00 Six mois... 6.00

ANNONCES LEGALES

90 la ligne de 6 points sur justification
de 9 lettres quelle que soit la page

ANNONCES COMMERCIALES

On traite à l'usuel

Dông-Pháp Thời-Bảo

Le Courrier Indochinois

東法時報

REPERTOIRE
INDOCHINOIS
N° 4123

BÁO QUÂN

71, đường Mac-Mahon, 71

BAJON

Điện thoại (Téléphone)

84 324

GIẤY BÀN

Đồng Pháp An-gi-ô-ô

Một năm... 8.00 Một năm... 10.00

Six mois... 5.00 Six mois... 6.00

Mua báo phải trả tiền trước

Mandat và theo địa chỉ

M. NGUYỄN-KIM-ĐÌNH

Địa chỉ và địa chỉ bán hay là việc gì

minh thường ngày trước

NĂM THỨ BA SỐ 340

Ngày thứ tư

23 Septembre 1925

Tổng-lý: NGUYỄN-KIM-ĐÌNH

Chủ-bút: NAM-KIỀU

MỘT TUẦN XUẤT BẢN 1 LẦN, NGÀY THỨ HAI, THỨ TƯ, THỨ SÁU

HỌC TRÒ

VĂN UYÊN

NGƯỜI MỘT NƠI

TẠNG GIAI NHẬN BENTRE

Mừng gặp quần hồi khổ ước mong,
Cảnh tha hương hóa cảnh non sông.
Hải dương tiểu nhạn đầu da chộn,
Thư hương uyển vờ ai đó biết lòng.
Nặng nề khó mơn người quốc-ước,
Chỉ lo nào bước khách tay-dòng.
Bên trời vì muốn tương tri kỷ,
Xin biết cho đây một tấm lòng.

Nguyễn-mục-Tiền

LƯU-KHÁNH THUẬT NGÂM

Một bước ly-hương, một bước sầu,
Mình-mơng nào biết biển trời sầu.
Trông mây ngậm nỗi con anh tóc,
Đưa cửa ồm thương mẹ bạc đầu.
Khảo lộn thơ than vãi cõi ngọc,
Cánh tàn bặt bệu mây đông châu.
Lỡ vầy lời vãn non cùng nước,
Bồi hồi mà thân chịu giải đầu.

Trung-Tiền

CÁI NÓN

Mình em tròn trịa, đáng em xinh,
Mưa nắng thương anh, phải tựa tình.
Em trách anh sao đành phụ rày,
Tốt thời anh trọng, xấu anh khinh!

CHIỀU HỒM NGƯỜI BÀI BIÊN NHỎ

Thuyền ai phát phương ánh buồm xa,
Đề khách bằng thuyền nhớ cảnh nhà.
Danh lợi mơ màng trong giấc mộng,
Biết ai mà nhân nỗi niềm ta?

N. P.

VINH CON RẬN

Quen nghèo uống máu bấy lâu nay,
Rõ thiệt là quân kẻ cướp ngày.
Tờ báo có thân thì phải liệ,
Hại người đừng chớ để ra say.

T. N.

Sự tiện liệu của hồn-báo chẳng làm

Từ ngày Trung-Lập báo bỏ cáo
ngưng việc cổ-dụng tây-chạy, thì hồn-
báo có tiếp động thư và bài của các
ông gửi đến xin ấn hành đăng vắn
nang Trung-Lập-báo. Điều đó đồng ý
với hồn-báo song trong các lần mà các
ông viện dẫn đó rất nghi hoặc, chưa
phải vậy nên trước khi hoan nghênh
các bài nói trên đây, hồn-báo muốn
đọc thêm lại cho chắc chắn, chớ chẳng
phải hồn-báo vì tình đồng-nghệ mà
phong-thương mãi thân tâm với các
bạn mà thành trọng T. L. phải hỏi, lần
tây-chạy phải lần, câu chuyện tây-chạy
phải dứt, chớ chẳng phải hồn-báo bị
ấn xối chứa mà cũng hòng xin đồng
báo biết cho.

Thật là hồn-báo toàn đoán chẳng
sai, nghe đầu từ Bombay yêu cầu quan
Lãnh-sự Hồng-mao và các hãng Tây
mà họ sẽ hàng đó, rồi quan Lãnh-sự
phòng-thương mãi thân tâm với các
bạn mà thành trọng T. L. phải hỏi, lần
tây-chạy phải lần, câu chuyện tây-chạy
phải dứt, chớ chẳng phải hồn-báo bị
ấn xối chứa mà cũng hòng xin đồng
báo biết cho.

H. P. T. B.

Người ta ra đời mỗi khối
bụng mẹ cho đến lên ba lên
năm, trong tuổi ấy chỉ là bú-
mớm, ăn chơi, tành còn tự nhiên,
chưa biết điều thiện-ác, rõ
nghĩa luân-lý. Sáu bảy tuổi
biết cắp sách đi học mà từ đó
tánh-tính mới thấy thay-đổi.
Cho nên làm cha mẹ chẳng
những nuôi con cho nên vai
mềm, còn lo cho con trở nên
người có đạo-dức, biết cang-
thường, nên công-danh sự-
nghiệp với đời; làm người
sanh ra ở đời, đời trời đẹp
đất, linh hồn muôn vật, không
phải là « khúc cây » hay « cục
bột » nên ai ai cũng phải có
học-vấn, tư-tướng, mới xứng-
đáng là người đời. Muốn học-
vấn rộng, tư-tướng giàu, để
giúp ích cho đời, gánh vác
việc đời, thì phải đi học. Người
đi học gọi là học-trò. Sao gọi
là học-trò? — Xin giải nghĩa
hai chữ « học trò ». Đời tức là
một cái « sân khấu », người
đời là các vai trò trên sân khấu
ấy. Trước khi lên diễn trên sân
khấu, mỗi người học một vai
trò. Học hay thì diễn hay, học
đê thì diễn đê. Những người
không học thì đóng vai gì? —
đóng vai « chạy hiệu »! —
Người muốn làm vua học vai
vua, làm tướng học vai tướng;
muốn trung học làm trung,
muốn nhàn nhàn học nhàn. Mặt-
tướng như Trương-sĩ-Quí lấy
công người làm công mình,
danh tướng như Nhạc-Phi xuất
than hàn-vi, mà sau được phong
hầu, bá tướng; hồn-quân như
Kiệt, Trụ, hoàng-dâm vô đạo,
mình-vương như Văn-Vô, như
nghĩa trị dân; gian-thần như
Bàng-Hồng mại quốc cầu vinh,
trung-thần như Khổng - Minh
hiến thân cho nước. Minh-
trung thì danh thơm còn lưu
lại muôn đời, hồn-nhật thì để
tiếng xấu cho người sau mai-
mãi. Có kẻ không muốn sắm
vai vua, vai tướng, lại học cái
trò « Công-tử-bộ » nhờ của tổ-

phụ, ăn sung mặc sướng, lên
sân khấu xưng-cử là con quan
này, cháu ông nọ, khéo lượn
cái tiếng dăng-diềm trang-hoa,
đẹp ửng hiếp-đáp gái lành.
Lại có kẻ cang thường chẳng
kể, luân-lý không màng, khinh
nhon, ngạo vật, không tập cái
vai « thẳng bề điều » làm cho
thiên hạ cười lác lóc, mà
cũng để cho thiên-hạ cười
ngược chưởi xui. Than ôi!
cũng thì học cái trò đời, mà
người muốn mặc cái áo vua,
hay là mang bộ râu tướng, kẻ
lại thích cái dọng nhàn, cái dọng
phết công tử bột, cái bộ tịch
thẳng bề.

Như thế thì chung thân sự-
nghiệp của người đời có quan-
hệ với khi còn đi học.

Sao có điều quan-hệ ấy? —
Thứ xem như vua Nã-phô-Luan
lúc còn bé đi học, bạm chơi
đồ binh-khí, biết việc chiến
chính là danh-dự, nên vào học
trường võ-bị, sau ra làm tướng
làm vua, danh vang bốn biển,
anh-hùng một cõi Âu-châu.
Nước ta như vua Đinh-tiền-
Hoàng khi còn bé đi chầu trâu,
tự chúng mục-đồng làm binh
làm tướng, lên trâu lập trận, bả
ngon lau làm cỗ, chỉ khi tượng
vương-tướng đã nảy ra từ đó.
sau này đánh nam dẹp bắc,
mười hai sứ-quân thức-thủ,
quần Tầu kinh tâm, mà từ đó
ngài dựng cho nước Việt cái
nền đạo-lập. Vậy thì vua Nã-
phô-Luan, vua Đinh-tiền-Hoàng
từ nhỏ đã có cái chí nguyện
làm vua làm tướng.

Như trên kia đã nói: đời là
cái sân-khấu, người đời là các
vai trò. Vậy thì ta là học trò
đời, dầu không học được cái
vai chưa thành tới hiền, cũng
phải tập cái bộ dưng trung con
thảo chớ nên làm cái tướng
« công tử bột ăn chơi » hay là
« anh-hề khinh ngạo » người
đời như thế, có gì lợi cho đời,
đời! Khuyên ai học làm trò đời,
chớ học những trò đê tiện ấy.

N. P.

??

Cuộc thi « sắc đẹp » của C. L. B. đã-chức đã qua rồi, lại kết-
quả thế nào, công-chàng cũng tiến tri; kỳ-giá bất tất phải hỏi nữa.
Ngạc nhiên lại của: « les chiens aboient, la caravane passe » rồi là kiểu-
xất của ông Tự-Do, kỳ-giá không thể làm to mà không hỏi cho há-
lòng. Cứ như câu: « tập người cũ việc đi qua » ấy, thời tưởng các bà
các cô ở Saigon đây chụp hình xin dự thì chẳng phải là lì. Vậy xin hỏi
ông Tự-Do: O. B. L. xuất bản ngày bữa nay là Mercredi 23 septembre
rồi mà sao ông chưa xướng danh đăng hình các bà các cô ấy lên cho
công-chàng người biết hẳn có khâm-phục cái tài « bày-bố » của ông ư?
xin hỏi 1?

Thoán như ông cùng nội tòa soạn mắc chằm lo về điều đại nghĩa
trên tỉnh Biên-Hoa hay mắc « việc riêng » đi nữa, cũng phải nghĩ vớ
lời cho công-chàng được biết chớ có dân mà ăn ru đi vậy?
Nếu ông chẳng trả lời quả thiệt ông đã nuốt nghẹn con sáo ma
juscule rồi. Kỳ-giá xin công-chàng đừng những đừng có chấp cãi lénh
cắt xược của ông mà lại thương hại giùm ông vậy.

Kỳ An: TRUNG-TIỀN.

là anh em một nhà

Nhiều điều phải lấy gia-gương
người trong một nước khà thương
nhau càng.

Cậu sao-ngư này thường ở nơi chót
lưỡi người mình, qui-bỏ thay cho
câu sao-ngư này, rất có ý vị thay!
Nhưng người mình đã mấy ai biết
mà nói theo! — Người một nước tự-
nhiên phải thương nhau và giúp
nhau, binh vực nhau. Trong toàn
câu, trừ ra những giống người già-
man, mới không lấy nghĩa đồng-bào
làm trọng, thì ta cũng bắt-tắt phải bàn,
phải nói cho rõ ràng, cho khách
ngoại-bang cười ta là dân khí nguội
lạ, tình độ thấp hèn, tình thần-là
xao lãng, nên thường hay bán đi bán
lại trên báo-chương. Song, than ôi!
không bàn, không nói, không nhắc-
nhở thì thì có lẽ đến một ngày m.
phải-lời đi!

Như mới đây ở Bão-lưu có người
Annam nào đó vô tình khách-tru
mua đồ bị bọn họ há-hiếp, vì một mình
yếu thế nên bị chúng đánh như từ,
thế mà không một người Annam nào
khắc bình-vực, thậm chí cho anh họ
cảnh-sát thấy vậy cũng ngó lơ đi nữa,
thật đáng kinh-bị quá!

Thật người mình hiệp họ coi họ
có lẽ có thể ra binh không? Quá thời
mình là « cục đất » cũng phải làm,
người tha-bang khinh thị ta cũng vì
họ đem thấy ta không đoàn thể nên
bị thường dùng làm thủ-đoạn tàn-
ngược để đối-đãi với mình; còn mình
thì chỉ có tài khôn-nhà chớ không có
tài gì khác, như tranh nhau cái chức
nhanh mỗi lợi phò-môn thì giới làm.

Thoán như anh xa-phu kia bị ông
Tây nào đó nhử trên xe la inh đi,
« gauche » hay là « droite », mà anh
chàng không hiểu tiếng tây nên chạy
lùng-tùng không biết đường nào,
bị điạ đập tui chui vậy, chớ
không thấy thấy thông nào bước lại
phản-trần cho ông lái mắng đi biết
rằng anh xa-phu không biết tiếng tây
và cáo-nghe với ông rằng loài người
với nhau đứng ở có tiền ngồi xe mà
hành là người ta tội nghiệp! Đã
không giúp đỡ được thì nào, lại còn
đứng ngoài vỗ tay cười rộ lên làm
tội nghiệp anh xa-phu kia lượng cường
trong bụng không biết chạy đường nào
cho nhảm ý ông Tây kia.

Thật quá vậy! Xã-hội mình thường
có nhiều tâu-tướng đau-dớn như vậy
lắm!

Người mình chưa biết đến-phận làm
dân trong nước, chưa biết ai quân, ai-
chúng, mà các người viết báo đã tự
nhận là mình ra cầm bút để khai
hoá cho dân, đã không lo đánh thức đồng-
bào, lại chỉ lo chưởi lện với nhau chớ
chưa lấy ông nào nhiệt-thành lo gì
là công-ích cho dân hết. — Đã vậy
mà các ông còn bày đặt nhiều gương
chàng lãnh cho xã hội ta nữa, như là
lập hội « Thi-Sắc-Đẹp », chính đó là
cái biểu hiện phong-hóa nước nhà
sắp đổ, như nói ra câu « Tây-chay
ngâm đê Bắc » chính đó là cái biểu
hiện anh em sắp xối xối lẫn nhau, như
thế thì người mình chẳng là uổng
công-phu tử tôn lập quốc hơn bốn
ngàn năm dư! Tương nay trịnh-độ đã
cao gấp mấy rồi, chớ nào để thấp hèn
đến thế này?

Lập ra cuộc « thi sắc đẹp » chưa
thêm rồi nay còn muốn bày cuộc tây-
chay nội-hóa nữa. Điện cường như
vậy đáng buồn cười chưa?

Tôi chưa được biết diện-mạo ai đó
dám cả gan xướng ra việc « Tây-chay
đê Bắc » và tôi cũng không biết chủ
nghĩa là báo nào mà lại nhận đăng
bài ấy sao không có bộ gì rất đi?

Dám hỏi ai đó, trong toàn câu có
nước nào lại để cho nội hóa báo giới
không? Đê Bắc là đê của tay người
nước nào chớ tạo ra? Và người Bắc là
người gì, người ngoại quốc à? — Nếu

người nào đó quá là không thông-lịch-
sự Việt-Nam hay là điên-cường thì xin
quốc-dân công-chàng thêm chấp những
« đê Bắc » đó làm gì.

Người một nước khác nào như anh
em một mẹ cha. Anh em thì phải
thương nhau là thường như vậy rồi.
Người Bắc người Nam cũng là một
giống. Người Bắc làm được việc gì
kinh-dinh để ra như người các nước
thì ta là người Annam phải vỗ tay reo
mừng rằng Annam mình cũng biết lập
nhà buôn, xưởng công-nghệ. Bất kỳ
đê Bắc hay là đê Nam, Trạng, môn
nào có thì ta lại năng dùng để khôi
phục công người chắt tạo và cho công-
nghệ nước nhà một ngày một phát
đạt lên. — Điện gì đê mình có sắc,
không dùng để rất tiền đem đi sống
Ngô để làm giàu cho khách ngoại-
bang, chúng đã thủ lợi rồi còn trở
lại buôn, xưởng công-nghệ là dân khù-đại
rồi họ cứ đua nhau chắt-tạo mỗi ngày
mỗi đổi kiểu lạ (moderne mode) cho
Annam mình mua.

Cứ anh em mình biết đồng-tâm với
nhau, mỗi người phải tự xét rằng:
Nước ta đương vào lúc bán-khai này để
vật dụng chắt-tạo đương còn vụng-vò,
nên ta muốn giục lòng người chắt tạo
thì ta phải tiêu-thập hàng của ta để
khởi lợi đồng tiền ra ngoài, thì tương-
lai mới mong rằng nội-hóa sẽ được
tinh như của người được.

Chớ ta không dùng nội-hóa thì bán
cho ai, của mình mà mình còn chắt tạo
hương hỏ là người ngoài thì họ xem
ra gì.

Ấy là tương nhau thì phải giúp đỡ
nhau, phải che chở nhau, phải tự
trọng mình cho người trọng theo.
đương quá tôn người thì người khinh
mình.

Đó, như Nhựt với Xôm cũng vì họ
biết tương giùm nhau nên trong khoản
tư-hu họ đã được một khoản tiền
đại của ta thì còn sau xa út mù còn
đương lưng thưng theo sau, saota
không biết là thế nào?

« Không sống bằng thất » nếu ta biết
khôn sớm tỉnh giấc ngủ mau mau
bỏ hết các việc đó-kỳ nhỏ mọn đi
chấn hưng nông công thương kỹ nghệ
ấy là cái biểu hiện hạnh phúc của
nước nhà đó.

Rất mong thay!

MINH-NGUYỆT

Phạm-T. Đ.

DÁ BANH

đề quyền tiền giáp dân bị lợi
tỉnh Biên-hoa

Chiều chưa nhựt, 20
Septembre, tại sân của
hội L'Etoile de Gia-
đinh ở đường Mayer
có hai cuộc đá banh để
quyền tiền giáp dân bị lợi
tỉnh Biên-hoa.

Đúng 4 giờ hội Têlô-
post đã với hội Tândinh.
Hai hội đồng sức nhau
nên đá trong nửa giờ

đầu hai bên bắt phân thắng bại. Có
nhiều phen tiền phương Tândinh điều
độ trái banh qua sát cửa thành Têlô-
post song bị M. Đô đứng hậu tập
ngăn cản rồi gạt mà đá tước lên trên
nên thoát khỏi. Còn mỗi lần Têlôpost
xăm lén bốn Tândinh thì bị M.M.
Thanh và Quí Thomas gạt cứu. Nhờ
hai bên đồng tài đồng lực nên cuộc
tranh đấu hóa ra kịch liệt làm cho
công chúng rất đệp ý ung lòng.

Khi nghĩ uống nước chanh rồi trở
về thì sân đã lại, như tướng bán Tândinh
có ý lo dĩnh nên thường bị Têlô-
post công kích hoài. Đã được chừng
10 phút bốn Tândinh bị phạt corner
tiền phương Têlôpost ở góc mặt đá và
giữ sân, M. Cho thừa dịp lén xỏ
đồng người, tổng banb vô thành Tândinh.
Tướng thủ thành coi không kịp
nên phải chịu thua. Ở ngoài vỗ tay
khen, có ở trong thì lo đem banh lên

giữa sân đá lại. Đá đến mặt giờ mà
bên Tândinh gỡ cũng không nổi.

Bên Têlôpost hay hơn hết là Đô,
Liêng, Cho, còn bên Tândinh thì Quí
Thomas, Hôl, Báo, và Thanh. Hội
Tândinh, tôi có ý coi mỗi ngày một
thối bộ, và chừ tướng bình như đá
ngả lòng. Vì vậy mà đá hay thua
hoài, nay lại thua luôn tới Têlôpost
nữa, thiệt là tở hết sức. Vậy M. Paul
Thôi hãy sắp đặt lại và nòng chỉ anh
em trong hội thứ coi, chớ hội Tândinh
định có nhiều tướng cả hơn cả hội kia,
mà nó đê bại trên hoài chẳng là sao
lắm?

Từ 5 giờ tới 6 giờ hội Paul Bert đã
với hội Gôváp. Mỗi vô bên Paul Bert
khởi sự công kích bên Gôváp trước
mà công kích rất dữ tợn làm cho
chiến tướng bên Gôváp đâm thấy sự
hỗn chiến của Paul Bert cũng phải kinh
lắm. Trong 20 phút đồng hồ Paul
Bert thắng luôn một giọt ba-ban làm
cho bên Gôváp lại càng khiếp sợ hơn
nữa. Lúc đó tôi có ý chắt, rồi cuộc
Paul Bert sẽ ăn Gôváp năm bảy lần
là ít, ai đê bên Paul Bert họ ăn nhậu
nên phải chắt, rồi lực thực kéo binh về
nước, nên bị Gôváp tấn binh đánh trả
lại. Trong 10 phút Paul Bert thua lại
một bàn, kể mãn nửa giờ đá hai bên
đều ngớt.

Uống nước chanh rồi trở về đá lại
bên Paul Bert không biết bị công xô
công cản chỉ sao đó nên bị Gôváp lại
lưu hôli. Đá đến mặt giờ Gôváp ăn
lại ba bàn nữa, thời ra thì Paul Bert
ăn ba, còn Gôváp ăn bốn, Gôváp lợi,
Paul Bert lới!

Tuy bên Gôváp ăn một bàn, song
cách sắp đặt chiến tướng của Gôváp
còn vụng vò, phút là đáp tiền-phương
chạy lên hàng thủ thủ luôn; còn Paul
Bert thì « dẫn voi đái chắt » biết
thắng mà không biết thắng. Ấy cũng là
một sự khuyết điểm trong cuộc hành
binh của anh tướng Tham-mu bên hội
Paul Bert vậy.

Cả hai hội đều đáng khen, là thời
không bỏ phép lịch sự.

Bàn về cuộc đá banh chiều nay

Ái lập ra cuộc đá banh này? Chớ
là thể-thao đồng hội Annam. Số ý
lắm! Muốn bày ra một cuộc đá banh để
quyền tiền giáp dân bị lợi, theo
ý tôi tưởng phải tuyển lựa chiến tướng
trong mấy hội để tranh đấu với hội
L'Etoile de Giadinh thì mới phải là kế
hay. Chớ 4 hội đá chiến bữa nay, hội
nào cũng lợ lợ thường tài, nên người
mở cuộc nghĩ mà đi xem, được sự tới
ngồi một chỗ thì đêm cũng được!

Đã biết đi coi đá banh là đi đem
tiền giúp cho dân bị thủy tai, song
quí ông cũng biết đồng-bào ta còn
nghèo cái lòng ái quần ái chúng, chưa
nhăm lòng cứu khổ từ hồi bị, nay ta
không đem sự vui mắt khoái tai mà
đồng lòng họ, thì có bao giờ họ chịu
hợp đũa này?

Đó, quý ông cũng đã thấy, năm bảy
chợ người vác vác mà coi lớn, chớ
không chịu tốn một hào mua giấy vở
coi, để cho anh em đồng-bào bị nạn
lại lợi. Đáng buồn cho ai không?

Theo lời rao trước thì M. Paul Thi
jam giám-cuộc trong buổi chiến này,
song M. Paul Thi mắc việc nhà nên
đề cho M. Thom vô thế. Giám-cuộc
ngheêm khắc, công bình, mà lại có cái
phương, ai ai cũng vừa bụng.

Lúc ra thì thấy M. Mạnh là người
đứng bán giấy vở cứu, làm cái hộp nhẹ
xỏm, coi bộ bữa chiều nay đê đó!

Chiều nhựt 27 Septembrie 1925

Từ 4 tới 6 giờ: Dato đã với Arsenal
sport.

Từ 6 tới 6 giờ Etoile Giadinh đá với
tên tuyển-lựa Annam.

Tiền thân vô của giúp dân bị lụt
Biên-hoa.

V. H.

